

Opetushallitus

Lausunto on valmisteltu lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: Lausuntopyyntöne 18.11.2024 OPH-3855-2024

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista oppimisen tuen muutoksiin liittyen

Lukua 4 koskevat huomiot

Tekstiin tehtyt täsmennykset ovat tarpeellisia ja toimintaa selkeyttäviä oppimisen tuen uudistuessa.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on nostettu hyvin esiin sekä luvussa 4.1 että 4.2. Toimintakulttuurin johtaminen ja jatkuva kehittäminen on tärkeä uusi lisäys tekstissä.

Myös yhteistyö oppilaan huoltajien kanssa tulisi nähdä osana koulun toimintakulttuuria. Luvussa 4 tulisi näin ollen käsitellä myös yhteistyötä huoltajien kanssa, ja sen merkitystä oppilaan hyvän kasvun, hyvinvoinnin ja turvallisen arjen rakentumisessa sekä oppilaan ja huoltajien osallisuuden vahvistamisessa.

Luvun 5.4 alalukuja koskevat huomiot

Luvussa kuvataan opetuksen järjestämistä tilanteissa, joissa tarvitaan hyvin yksilöllisiä ratkaisuja, ja usein myös yhteistyötä sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa. Tämän vuoksi pelkän tuki -sanon käyttö jättää joissakin kohdin epätarkaksi tuen sisällön ja toimijat.

Luvussa 5.4.1 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus kohdassa, jossa kuvataan yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen kanssa, tulisi olla viittaus oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §.

Väliotsikon ”Opetuksen toiminta-alueet” jälkeen tekstin otsikointi ei ole johdonmukaista. Jokainen toiminta-alue tulisi laittaa omaksi väliotsikokseen, jotta alaotsikot ”tavoitteet” ja ”opetuksen sisältö” yhdistyisivät oikeaan toiminta-alueeseen.

Luvun 5.4.6 otsikon alla olevassa lyhyessä introtekstissä viitaan oppilaan sairauteen tai vaikeaan elämäntilanteeseen, vaikka luku käsittelee vain erikoissairaanhoidossa potilaana olevan oppilaan opetusta. Erikoissairaanhoidossa hoidetaan sairauksia ja toki pyritään vaikuttamaan edistävästi elämäntilanteeseen, mutta pelkän vaikean elämäntilanteen vuoksi ei synny erikoissairaanhoidon asiakkuutta. Ehdotetaan tekstin "...tai vaikeassa elämäntilanteessa" poistamista introlauseesta. Termi on oikeassa kontekstissa luvun 5.4.8 alussa.

Samassa luvussa käytetään toistuvasti termiä "erikoissairaanhoidossa oleva oppilas", joka sote-näkökulmasta on erikoinen. Kukaan ei ole perusterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa, vaan lapset ja nuoret ovat potilaana tai asiakkaana palveluissa.

Lisäksi luvun tekstissä olisi hyvä vähintään kertaalleen täsmentää, että tarkoitetaan sekä osasto- että avohoidossa potilaana olevaa oppilasta. Nyt tämä täsmennetään vasta luvussa 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat. Sopiva sanoitus olisi esimerkiksi "erikoissairaanhoidon osasto- tai avohoidossa asiakkaana olevan oppilaan" opetus.

Vain hyvin pieni osa erikoissairaanhoidon palveluja käyttävistä lapsista ja nuorista tarvitsee luvussa kuvattuja opetusjärjestelyjä. Tämän toteaminen tekstissä toisi realistista mittakaavaa kuvatulle toiminnalle. Esimerkiksi kaikki diabetesta, astmaa tai reumaa sairastavat lapset ovat Suomessa tavallisesti erikoissairaanhoidon potilaina.

Luvun lauseen "Tätä palvelua tarvitaan, kun oppilaalle suunnitellaan tai toteutetaan vaativia monialaisia ennaltaehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä" sisältö jää epäselväksi kappaleessa, jossa puhutaan sairaalasta ja erikoissairaanhoidon toimintayksiköistä. Mitä ovat monialaiset ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet tässä? Tarkoitetaanko sairaalassa oppilaalle tehtäviä toimenpiteitä vai opetuksen järjestämiseen liittyviä toimenpiteitä?

Luvuissa 5.4.7 ja 5.4.8 olisi erityisen tärkeää olla maininta yhteistyöstä opiskeluhoitopalvelujen kanssa ja viittaus oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §. Tämän tyyppistä opetuksen järjestämistä tarvitsevilla oppilailla on tavallisesti myös tarve opiskeluhoitopalveluille. Jos oppilas ei ole saanut opiskeluhoitopalveluja tai opetushenkilöstöllä ja opiskeluhoitopalveluilla ei

ole ollut yhteistyötä oppilaan asiassa, olisi palveluihin ohjaus ja yhteistyö käynnistettävä pikaisesti, kuten myös oppimisen tuen ja opiskeluhoitopalvelujen tuen yhteensovittaminen.

Lukua 5.6 koskevat huomiot

Erikoissairaanhoidossa potilaana olevaa oppilasta koskevassa tekstissä olisi hyvä erikseen mainita yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen kanssa oppilaan palatessa omaan kouluun sekä oppimisen tuen ja opiskeluhoitopalvelujen/ yksilökohtaisen opiskeluhoollon tuen yhteensovittaminen.

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Vaikka luvun 7 painopiste on ryhmämuotoisen ja oppilaskohtaisen tukitoimien käsittelyssä, olisi eduksi avata luvun alussa enemmän myös yleistä oppimisen edellytysten tukemista esim. opetusjärjestelyin ja -sisällöin, oppimisympäristöön liittyvin ratkaisuin, oppilaan kanssa tehtävän yhteistyön sekä oppilaan tunne-, vuorovaikutus- ja konfliktinratkaisutaitojen vahvistamisen kautta. Nämä ovat kuitenkin ensisijaisia toimia oppilaiden hyvän kasvun ja oppimisen mahdollisuuksien edistämiseksi sekä myönteisten kokemusten tarjoamiseksi niin omasta itsestä kuin ryhmän jäsenyydestä ennen kuin on tarve varsinaisille ryhmämuotoisille tai oppilaskohtaisille tukitoimille.

Luvussa todetaan huoltajien aktiivinen rooli oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemisessa sekä koulun vastuu riittävän yhteistyön varmistamisesta oppilaan huoltajien kanssa. Myös tältä osin teksti jää kuitenkin niukaksi, maininnan asteelle. Konkreettisia yhteistyön tapoja ei kuvata lainkaan. Kasvatuskumppanuus perusopetusikäisten oppilaiden huoltajien kanssa on merkittävä osatekijä varmistettaessa jokaisen oppilaan hyvän kasvun ja oppimisen edellytyksiä sekä oppilaan ja huoltajien osallisuuden kokemusta.

7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Viimeisessä kappaleessa kohta ”Lisäksi yksilöllisten tarpeiden mukaan tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia opiskeluhoollon keinoin” ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”Opiskeluhoitopalvelut ja monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto

tukevat yksilöllisesti yksittäisten oppilaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.”

Seuraavan lauseen sisällöltään epämääräiseksi jäävä viittaus oppilas ja opiskelijahuoltolakiin on kirjoitettava täsmällisemmin, koska opettajat tuntevat erittäin huonosti lain tämän velvoitteen. Kyse ei ole oikeudesta vaan velvoitteesta toimia, jolloin tekemättä jättäminenkin on rike. Sopiva muotoilu olisi: ”Mikäli opettaja arvioi oppilaan tarvitsevan perusopetuslain mukaisen oppimisen ja koulunkäynnin tuen lisäksi tai sen sijaan opiskeluhoitopalveluja ja niiden tarjoamaa tukea, on hänen viipymättä otettava yhteyttä kouluterveydenhuoltoon tai opiskeluhoitollon psykologisiin tai kuraattoriin ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 §).”

7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja johtaminen

Toisen kappaleen yhteistyötä koskevassa lauseessa tulisi erikseen mainita opiskeluhoitopalvelut tavallisimpana yhteistyökumppanina. Nyt konkreettiset arjen yhteistyötahot hämärtyvät moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden taakse.

7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet

Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilla voi myös olla havaintoja ryhmämuotoisen tuen riittämättömyydestä asiakkaana olevalle oppilaalle ja heidän tulisi myös voida olla aloitteellisia oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointiprosessin käynnistymisessä. Nyt tekstissä mainittu vain opettaja, huoltaja ja oppilas. Ehdotetaan esiopetuksen suunnitelmaan tehdyn ehdotuksen kanssa yhtenäistä muotoilua: ”Myös huoltaja, oppilas, *opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset* tai muu henkilöstö voivat tehdä aloitteen...”

Viimeisessä kappaleessa ennen ensimmäistä väliotsikkoa mainitaan yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen kanssa, mutta korostetaan ettei se ole välttämätöntä vaan opettaja voi yksin tehdä ratkaisut. Ehdotamme tekstiin lisäystä, jossa mainitaan yhteistyön kuitenkin olevan välttämätöntä/erityisen tarpeellista jo arviointivaiheessa esimerkiksi silloin, kun oppilaan oppimisen tuen tarve liittyy psyykkiseen tai fyysiseen terveyteen, psykososiaaliseen hyvinvointiin, kasvuolosuhteisiin tai laaja-alaisiin oppimisvaikeuksiin. Vastaava

lisäys on tarpeen myös seuraavan alaluvun samaa asiaa käsittelevään kohtaan.

Luvussa 7.4.1 on kerrottu, että arvion tekemiseen voivat tarvittaessa ja pyydettyäessä osallistua opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat. Asiayhteydestä ei selviä kenen pyynnöstä tässä on kyse. Oppilaan tai hoitajan pyynnöstä? Vai esimerkiksi opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten pyynnöstä saada olla mukana arvion tekemisessä, silloin kun oppimisen tuen tarpeen arvioimisen tarve on tullut esiin opiskeluhoitopalvelujen asiakkuuden kautta tai opiskeluhoitopalvelujen ammattilainen katsoo hänellä olevan arviointiin vaikuttavaa tietoa. Lisäksi jää avoimeksi se, voiko opettaja evätä esimerkiksi hoitajan pyynnön siitä, että arvioon osallistuisi myös opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisia, jos opettaja itse pitää sitä tarpeettomana, tai opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisen pyynnön osallistumisesta arvioon.

Monialaista yhteistyötä ei tarvitse tehdä, jos oppilaan etu ja tuen tarve eivät sitä edellytä -kohtaan tulisi myös tarkentaa ne edellä kuvatut tilanteet, joissa yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen kanssa aina kuitenkin tarvittaisiin.

Kohtaan tulee myös lisätä aukikirjoitettu teksti siitä, että oppimisen tuen arviota tehdessä voi tulla esiin opiskeluhoitopalvelujen tarve, jolloin opettaja on velvollinen ohjaamaan oppilaan opiskeluhoitopalveluihin ja antamaan asiaan liittyvät tiedot (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 §).

Opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä ja tavoitteista poikkeamisen yhteydessä yhteistyön tulee olla velvoittavampaa kuin ”olisi suositeltavaa”. Esimerkiksi ”on erityisen tärkeää”, ”on usein välttämätöntä” tai ”on lapsen edun mukaista” tehdä yhteistyötä ...

Tekstissä jää epäselväksi

- Miten tehty arvio dokumentoidaan? Esimerkiksi arvioon osallistuneet ammattilaiset ja se, mihin kaikkeen tietoon arvio perustuu. Nyt arvion dokumentaatio on mainittu vain perusopetuksen opetusmäärän ja sisällön poikkeamisen kohdassa. Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset kirjaavat oppimisen tukeen liittyvän työnsä oppilaan asiakas- tai potilaskertomukseen, myös sen kenen koulun toimijan kanssa he ovat tehneet asiassa yhteistyötä. Olisi johdonmukaista, että yhteistyöhön

osallistuneet tahot kirjattaisiin myös oppimisen tukeen liittyviin dokumentteihin.

- Mikä on yhteistyötahojen rooli suunnitelman laatimisessa ja kirjataanko johonkin suunnitelman laatimiseen osallistuneet yhteistyötahot, esim. opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset.

7.10 Paikallisesti päätettävät asiat

Oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt -kohtaan tulisi lisätä oppilaan ja huoltajan kanssa työskentelyyn liittyvien yhteistyökäytäntöjen lisäksi yhteistyökäytännöt opiskeluhoito-palvelujen kanssa. Esiopetuksen ops-luonnokseen on sisällytetty yhteistyön periaatteet, joiden olisi hyvä olla vastaavasti myös perusopetuksen puolella.

Muut huomiot

Pelkän tuki -termin käyttöä tulee täsmentää läpi koko nyt lausuttavana olevan tekstin ja etenkin kohdissa, joissa käsitellään monialaista yhteistyötä tai potilaana olemista. Myös koulukontekstissa pelkkä tuki -termi monialaisessa työssä jättää arvailun varaan sen, tarkoitetaanko vain oppimisen tukea vai laajemmin opetushenkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen yhdessä tarjoamaa tuen kokonaisuutta koulussa.

Esiopetuksen luonnoksessa monialainen yhteistyö on kuvattu yhteistyöhön kannustavalla tavalla, kun taas perusopetuksen luonnoksessa korostuu opettajien oikeus toimia yksin ja yhteistyö esimerkiksi opiskeluhoitopalvelujen kanssa näyttäytyy jonkinlaisena poikkeustilanteena. Teksti ja sanavalinnat olisi hyvä tarkistaa vielä tästä näkökulmasta. Opiskeluhoitopalveluihin kertynyt tieto oppilaan tilanteesta tulee arviosta vastaavan opettajan käyttöön parhaiten yhteistyön myötä, yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa työskenneltäessä.

Pääjohtaja

Mika Salminen

Marke Hietanen-Peltola

2.12.2024

THL/6891/4.00.00/2024

Johtaja

Piia Aarnisalo

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 7 pages before this page
Dokumentet inneholder 7 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 7 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 7 sider før denne side

Detta dokument innehåller 7 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende